

MÅL:

Overvåking av spredning av regionalt fremmede arter

TIDSPERSPEKTIV:

Pågående

OPPDRAGSGIVER:

Miljødirektoratet

STUDIEOMRÅDE:

Hele landet

MELD FRA!

DERSOM DET DUKKER OPP NYE
FISKEARTER I VASSDRAG NÆR DEG.

ULOVLIG!

DET ER FORBUDT Å TRANSPORTERE
LEVENDE FISK OG BENYTTÉ DEN SOM
LEVENDE AGN.

SPREDNING AV ØREKYT ØDELEGGES AUREVATN

Foto: B.K. Dervo, NINA

ØREKYT – EN LITEN KARPEFISK

Ørekyta blir sjelden lengre enn ca. 8-10 cm. Den har en svært varierende kroppsfarge, avhengig av alder, kjønn, miljøforhold og tid på året. Ryggen er vanligvis fra brun til olivengrønn, med mørke tverrbånd. Sidene er messinggule til kvite, og buken er kvit eller har en messingglans. I gytetida har hannene metallskimrende grønne sider, rød buk og røde bryst- og bukfinner. Ørekyta har ikke fettfinne bakerst på ryggen som aure. Ørekyta går ofte i stim, og i lokaliteter med tette bestander kan en se store «flak» av fisk som beveger seg en skygge i strandsona.

Ørekyta gyter i stim i innsjøer og elver/bekker i løpet av våren og forsommeren, avhengig av høyde over havet og lengdegrad. Gytinga foregår på stein – grusbunn, og eggene klekkes i løpet av 5-8 døgn, avhengig av vanntemperaturen. Ørekyta kan gyte flere ganger i løpet av en sesong.

NATURLIG UTBREDELSE

I Sør-Norge er ørekytas naturlige utbredelse i hovedsak begrenset til sørøstlige vassdrag. Den er vanlig i store deler av Østfold, Akershus, Vestfold, og lavereliggende strøk av Buskerud og Oppland. I Hedmark er den relativt vanlig i Glomma- og Trysilvassdraget. Sør-Trøndelag har kun naturlige bestander av ørekyt i Røros-området, mens Nord-Trøndelag har noen få bestander i vassdrag som drenerer østover til Sverige. Troms har ørekyt i Målselv/Bardu vassdraget i sør, og i Signaldal-, Reisa- og Kvænangenvassdraget lengre nord. I Finnmark er ørekyt en vanlig art i flere østlige vassdrag.

SPREDNING

Menneskene har spredd ørekyt gjennom lang tid, i hvert fall siden slutten av 1800-tallet. I begynnelsen var dette begrenset til enkelte områder på Østlandet. Men spesielt etter 1960 har det vært en omfattende spredning av ørekyt over større områder, både i

Foto: B. K. Dervo

Oppland, Buskerud og Telemark. I Buskerud har den også blitt satt ut på Hardangervidda (omfatter også innsjøer i Hordaland). Ørekyta har i løpet av de siste tiåra blitt spredt til åtte nye fylker: Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Nordland. I tillegg har den blitt spredt til store områder i Oppland og Buskerud. I Trøndelagfylkene har spredningen også vært omfattende. I Troms og Finnmark er ørekyt kun innført til noen få lokaliteter.

Overvåkingen viser at denne spredningen fortsetter. Siden 2010 har ørekyt blitt påvist i en rekke nye lokaliteter i flere fylker.

SPREDNINGSMÅTER

Hovedgrunnen til spredning av ørekyt er at fiskere har benyttet den som agn. Etter endt fiske har resten blitt satt ut («sluppet fri»). Ørekyt har også spredt seg som blindpassasjer sammen med settefisk av aure. Enkelte har satt den ut i den tro at det skulle gi mat til annen fisk som f.eks. aure.

HVA KAN GJØRES?

I noen områder har man forsøkt å fjerne, redusere eller hindre videre spredning av ørekyt. På Hardangervidda er f.eks. noen tjern blitt rotenonbehandlet, og det er bygd jordvoller for å hindre at vår-flommen eller andre perioder med mye vann kan bidra til spredning. Oppgangssperre i bekker er bygd både for å hindre videre spredning og for å verne viktige gyteområder for aure.

Det blir også gjort forsøk på å desimere ørekytbestander med bruk av ruser. Dette kan være et aktuelt tiltak i mindre tjern. I tilløpsbekker kan slik utfisking være effektivt under ørekytas gytevandring. Fangst av ørekyt med elektrisk fiskeapparat kan være aktuelt for å desimere bestander i bekker og mindre elver. I større innsjøer er utfisking av ørekyt en nærmest umulig oppgave. Det krever i alle fall en stor innsats.

Kjente lokaliteter med innførte og stedege (naturlige) bestander av ørekyt pr. 2016. Den har foreløpig ukjent opphav i noen områder på Østlandet.

INVASJONSPOTENSIAL

Ørekyta er en svært tilpasningsdyktig art og kan leve i ulike miljøer, fra kyst til høyfjell. I Jotunheimen finnes den i en innsjø på over 1400 meters høyde. Ørekyta er lett å fange og flytte til nye vannforekomster. På grunn av sin kroppsstørrelse kan det transporteres relativt mye fisk over lengre distanser. Ørekyta er også relativt god til å forsure strømmende elver og bekker.

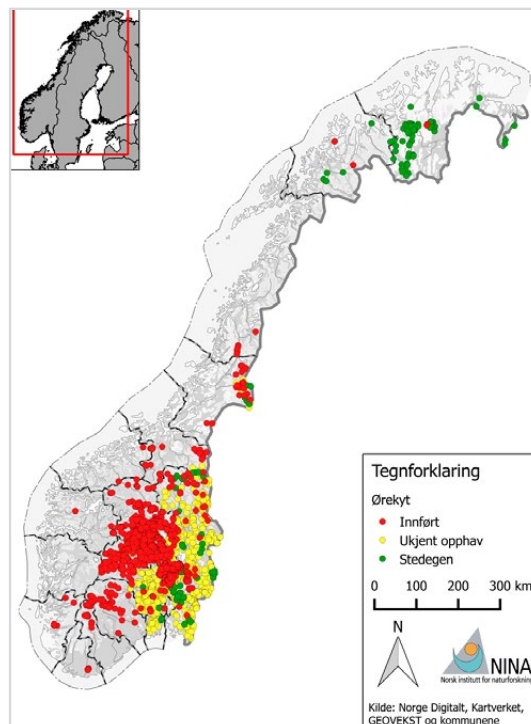
EFFEKTEN AV ØREKYT

Ørekyta kan forårsake store skader på øvrige fiskebestander der den blir satt ut. Dette gjelder spesielt i mindre og grunne innsjøer der aure er eneste fiskeart. Derimot er ørekyt vanligvis fåtallig i strie elver og i lokaliteter med flere fiskearter.

Den kan være en sterk næringskonkurrent til aureunger når den forekommer i tette bestander. Ørekyt kan også spise aureyngel. Store mengder ørekyt i gytebekker vil dermed redusere rekrutteringen hos aure.

Ved en sammenlikning av garnfangstene hos aure i en del norske innsjøer, ble det funnet at gjennomsnittlig utbyttet var 35 % lavere i lokaliteter der hvor det var satt ut ørekyt enn i rene aurevatn.

Ørekyta betyr vanligvis lite som føde for annen fisk. Dette skyldes trolig at den er godt beskyttet mot rovfisk ved at den går i stim og at den holder seg på svært grunt vann. Aure kan spise mye ørekyt i enkelte perioder, særlig gytemodne individ på våren. Aure og andre arter må oppnå en viss størrelse før de blir effektive fiskespisere, trolig minst 25-30 cm.

Norsk Institutt for naturforskning, NINA, er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur-samfunn. Vår kompetanse utøves gjennom forskning, utredningsarbeid, overvåking og konsekvensutredninger. NINA har ca 250 ansatte.

Fakta-ark gir populariserte sammendrag av publikasjoner/prosjekter fra NINA.

RELEVANT LITTERATUR:

Hesthagen, T. & Sandlund, O.T. 2016. Tiltaksrettet kartlegging og overvåking av fremmed ferskvannsfisk – en tilstands-vurdering av spredningen pr. 2016. NINA Rapport 1302.

REFERANSE TIL FAKTA-ARKET:

Hesthagen, T. & Sandlund, O.T. 2017. Spredning av ørekyt. Ødelegger aurevatn. NINA Fakta 3-2017. 2 s.

KONTAKTPERSONER:

Trygve Hesthagen, 995 93 389
trygve.hesthagen@nina.no

Odd Terje Sandlund, 926 06 683
odd.sandlund@nina.no

GRAFISK UTFORMING:

Kari Sivertsen/NINA

ISSN 1891-2397